

STRADA ȘEPCARI - SCURTĂ MONOGRAFIE

dr. Adrian Majuru

Perimetrul restrâns al străzii Șepcari s-a aflat inițial pe latura unui promontoriu natural care urca dinspre malul Dâmboviței și platoul de jos al Pieței de Flori (Sf. Anton), către ulița boiangiilor de mai târziu, uliță care are axa actualului bulevard Magheru.¹ Însă, pentru perioada evului mediu, zona străzii Șepcari a făcut parte din perimetrul Curții Vechi Domnești. Pentru veacurile XIV-XV, a fost o zonă liberă sau cu anexe lipsite de relevanță. Între veacurile XV-XVI, în zona străzilor Covaci și Șepcari a fost amenajată o grădină a Curții Domnești împodobită de un chioșc din lemn pentru relaxarea domnului.

Pentru ultima perioadă a Curții Vechi Domnești curtinsă între 1650-1750, situația se schimbă. Aflată în partea de apus de arealului Domnesc, spațiul actual al străzii Șepcari, este treptat integrat sistemului de fortificații al Curții.² Între timp, apar în preajma laturii estice a Curții domnești primele ulițe care compuneau târgul Bucureștilor. Astfel, la final de veac XVIII, în planul lui Ernst (1791) apar ulițele: Căldărarilor care dădea în marea ulița a Boiangiilor spre nord-est; apoi ulița din dosul Șelarilor care înconjură spre nord Curtea Veche (devenită ulterior Gabroveni), fiind paralelă cu ulița Marchitanilor, aflată mai spre nord și devenită mai târziu Lipscani. Zona Șepcari se afla încă în perimetrul Curții Domnești. După 1790, zona domnească a Curții Vechi a fost scoasă la licitație și s-au trasat în scurt timp noi artere stradale care vor compune noua mahala a Curții Vechi. Această mahala se va dezvolta în jurul bisericii Sf. Anton și a Bisericii Domnești. Cele două biserici se aflau la dreapta și la stînga de începutul străzii Șepcari. Din acest moment, perimetrul străzii este integrat orașului din punct de vedere edilitar-urbanistic. Pînă la final de veac XVIII, a fost o zonă liberă, amenajată în parc sau culoar de acces în interiorul Curții Domnești.³

În primele decenii ale veacului al XIX-lea, mahalaua Curtea Veche se conturează având ca nucleu biserica Sf. Anton și era cuprinsă între străzile Covaci, Cavafii Vechi

¹ „(...)Se afla aici un ușor promontoriu protejat de albia Dâmboviței la sud, de Bucureștioara, ce curcea nu prea departe, la est, de smârcurile din zona Blănarilor de azi, și de văioagele adînci de la Sf. Dumitru Poștă.” (Panait I. Panait, *Evoluția Perimetrului Curții Vechi*, M.I.M., vol. VIII, București, 1971, p. 82)

² „(...)Pe toată lățimea străzii Franceze (fostă 30 Decembrie n.n.), la intersecția acesteia cu strada Șepcari de astăzi s-au găsit fundațiile turnului și ale clădirilor de la poarta de jos a Curții Domnești. Pereții acestor clădiri au dăinuit pînă târziu către mijlocul secolului al XVII-lea. Dar în 1790-1791 construcțiile de la poarta de jos erau năruite căci ele nu mai apar în planurile de epocă.” (Ibidem, p. 86)

³ Valeriu-Eugen Drăgan, *Planul Ernst (1791). Analiza rețelei stradale din centrul orașului București*, M.I.M., vol. XIII, București, 1999, p. 88 și p. 90

și piața Zarzavagiilor sau a Florilor de mai târziu. Așadar, strada Șepcari de mai târziu forma o axă relativ centrală a mahalalei și făcea legătura din punctul sudic al acesteia (Piața de Flori) și strada Cavafii Vechi spre nord. Potrivit lui Constantin Giurescu, mahalaua apare menționată prima oară în 1852.⁴

Unul dintre primii mari proprietari din mahalaua Curtea Vevche și din vecinătatea stărzii Șepcari de azi, a fost Anastasie Bazaca, secretar particular și om de încredere al principelui Prozorovski, general șef al armatei de ocupație rusești în Principate (1806-1812). El s-a îmbogățit rapid iar după 1812 „s-a stabilit în București unde a cumpărat locurile pe care și-a ridicat hanul, ce și-a câștigat renumele mai mult ca stradă decât ca han. Știuse unde să-și aleagă terenul și să-și ridice prăvăliile, căci pe acolo se făcea ușor și direct trecerea dinspre Piața de Flori (mai apoi Piața Sf. Anton) spre Piața Mare.”⁵

Strada Șepcari, de mică întindere, a fost locuită însă cu precădere de meseriași mărunti iar mai apoi și de liberi profesioniști. Dar de unde acest nume? A existat o breaslă profesională a șepcarilor după modelul străzilor apropiate care i-au adăpostit pe blănari, boiangii, băcani, căldărari, zarafi, abagii, lipscani, etc?

Meseria sau meșteșugul de șepcar nu apare decât cu primele decenii ale secolului XIX când apar străzile vecine amintite mai sus. Numele străzii cu siguranță ar fi putut să fie altul întrucât până către 1840-1850, șapca nu era un accesoriu vestimentar de larg consum care să justifice existența unor prăvălii. Se purtau încă calpacuri. Astfel, pentru 1832, în *Catastihul patentarilor de neguțatori și meseriași împărțiți pe corporații*, avem numeroși calpaccii care locuiau în mahalaua Curtea Veche. Calpaccii erau meșteri de calpacuri. Calpacul era o căciulă enormă în formă de balon, din piele neagră de berbec, îmblănită pe margini. O purtau domnii și boierii de diferite ranguri. Calpaccii cei mai numeroși (peste 60% din total) locuiau în mahalaua Curtea Veche și este posibil ca ei să fi locuit pe artera devenită mai târziu Șepcari. Ea se afla în vecinătatea Curții Vechi unde locuiau mulți boieri și neguțatori bogați care-și cumpăraseră între timp boieria. Toți aceștia purtau calpacuri sau ișlice. Ișlicul era o căciulă de sobol sau era de formă pătrată și era îmblănită. Ișlicul era de mărimi diferite, după rangul boieresc al purtătorului. După 1830, șapca adusă de ruși ca accesoriu vestimentar se impune treptat printre noile generații. Șapca a fost una dintre primele accesorii vestimentare adoptate de tinerii boieri, după cizme. Cele două elemente vestimentare au fost o vreme purtate împreună cu șalvarii și anteriul oriental. Cu acest moment, vechii calpacii ajung să facă șepci datorită faptului că cererea pieței a înclinat definitiv pentru purtarea acestora. Astfel, ulița calpaciilor și ișlicarilor a devenit Șepcari, cam în același timp cu prima menționare documentară a mahalalei: 1852. Calpaccii din mahalaua Curtea Veche, care în numai un deceniu au ajuns să meștească șepci, au fost: Preda Ion, Gheorghe Manciu, Stan Radu, Grigorie Velicu, Marin Nicolaie, Dumitru Nicolaie, Tudor Nicola, Panait Nedelcu, Mărgărit Mincul, Ioniță Ion, Necolaie Gospodin. În rest, mai existau în București doar 7 calpaccii: unul pe Podul de Pământ, altul în Olari, unul la Sf. Gheorghe Nou și patru în Sf. Ioan Nou.

Ciudat însă că în mai puțin de 50 de ani, șepcarii dispar din strada Șepcari. Pentru 1899, pentru această mică stradă sunt menționați 100 de locuitori în 14 case. Aceștia

erau de etnii variate: 32 de români (un precupeț, doi cofetari, un băcan, un antreprenor în construcții, un lucrător la fabricile statului, un servitor și alte trei servitoare, o bucătăreasă și 10 băieți de prăvălie); albanezi 14 locuitori dintre care: doi băcani și cârciumari, un servitor și o servitoare, petru băieți de prăvălie; greci, 6 persoane (un bucătar și cinci băieți de prăvălie); austro-ungari erau 13 locuitori dintre care: cinci servitori și șapte servitoare, două bucătărese, trei băieți de prăvălie și apoi un număr de 35 de mosaici (trei funcționari particulari, un blănar cojocar iar în rest, diferiți comercianți).⁶

Ambientul arhitectural al străzii Șepcari este în întregime din veacul al XIX-lea, cu posibile refaceri sau restaurări în primii cincizeci de ani ai secolului XX. Clădiririle au fundații mult mai vechi, ziduri de pivniță boltită care coboară în veacul al XVIII-lea. Este un areal edilitar urbanistic modern, ancorat în proporție majoritară în veacul al XIX-lea. Astfel, după 1847, au început lucrări de canalizare în perimetrul Curții Vechi și zonele stradale învecinate precum Lipscani, Smârdan, Doamnei, Bazaca, etc⁷ Apoi, începând cu 1830, au început să fie pavate cu bolovani de râu străzile Covaci, Șelari, Gabroveni, Smârdan și posibil și Șepcari.⁸

Așadar, strada Șepcari, este un areal modern constituit pe parcursul veacului al XIX-lea, și a fost locuit de diferiți negustori și comercianți de clasă mijlocie; după 1850 au apărut și liberi profesioniști. A fost o arteră tipică pentru centrul târgului, drept pentru care, pe o suprafață de mici dimensiuni aflăm 100 de locuitori la 1900 de variate etnii și confesiuni (creștini de rit răsăritean, apusean sau protestant precum și mosaici. Posibil printre albanezi să fi fost și mahomedani.

The Sepcari Outskirtrs – A Short Monography

SUMMARY

The author remakes the history of the Sepcari street in Bucharest, inhabited, during the Middle Ages, mainly by artisans and craftsmen, among whom, the hat makers: the street was named after them.

Although the street existed during the 15th century, its present aspect dates from the 19th century.

⁴ Constantin Giurescu, *Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri până în zilele de azi*, Editura Enciclopedică, București, 1976, pp. 361-362

⁵ Lelia Zamani, *O veche stradă din București intrată în legendă: strada Bazaca*, M.I.M., vol.XV, București, 2001, p.268

⁶ *Anuarul Statistic al Orașului București pe anii 1898 și 1899*, Primăria Comunei București, Institutul de Arte Grafice Carol Gobl, București, 1901, pp. 70-81

⁷ Ștefan Ionescu, *Dezvoltarea edilitar-urbanistică a orașului București la sfârșitul secolului al XIX-lea*, M.I.M., vol.VII, București, 1969, p.91

⁸ Camelia Ene, *Documentar istoric și edilitar urbanistic privind zona Șelari-pasajul Marhitaniilor*, M.I.M., vol.XIV, 2000, p.196